

Obsah

AUTORSKÝ KOLEKTIV	7	3.2.4.	Toxikóza	14
PODĚKOVÁNÍ	13	3.3.	Definice toxikologie a jejích disciplín	14
PŘEDMLUVA	15	3.4.	Definice toxinologie	14
OBEČNÁ ČÁST		3.5.	Toxoid	14
1. ÚVOD	3	3.6.	Toxiny dělicího vřetenka	14
(Vratislav Hrdina)		3.7.	Výklad některých dalších pojmů	15
2. TOXIKOKINETIKA	5	3.7.1.	Anavenin	15
(Radomír Hrdina)		3.7.2.	Endotoxin	15
2.1. Přestup xenobiotik přes buněčné membrány	5	3.7.3.	Exotoxin	15
2.2. Absorpce	6	3.8.	Enterotoxin	16
2.3. Distribuce	7	3.9.	Intoxikace	16
2.4. Biotransformace	7	3.9.1.	Sekundární intoxikace	16
2.5. Exkrece	9	3.9.2.	Pozdní projevy intoxikace	16
2.6. Toxikokinetické parametry	9	3.9.3.	Kreotoxin	16
		3.9.4.	Toxoprotein	16
SPECIÁLNÍ ČÁST		3.10.	Hlavní typy jedovatých živočichů	17
3. CHARAKTERISTIKA A ORGANOTROPNÍ VLASTNOSTI JEDŮ A TOXINŮ	13	3.11.	Organotropní vlastnosti toxinů a jejich složek	17
(Radomír Hrdina, Vratislav Hrdina, Luděk Jahodář, Zdeněk Martinec, Vladimír Měrka)		3.11.1.	Cytotoxin	17
3.1. Charakteristika jedů	13	3.11.2.	Hemoragin	17
3.2. Toxiny	13	3.11.3.	Hemotoxin	17
3.2.1. Charakteristika toxinů	13	3.11.4.	Hepatotoxin	17
3.2.2. Biotoxiny	13	3.11.5.	Myotoxiny	17
3.2.3. Toxinóza	13	3.11.6.	Nefrotoxin	17
		3.11.7.	Nekrotoxin	18
		3.11.8.	Neurotoxin	18
		3.11.9.	Peptitoxin	18
		3.12.	Antitoxin	18
		3.12.1.	Prototoxin	18
		3.12.2.	Multitoxin	18
4. ROSTLINNÉ JEDY	22			
(Luděk Jahodář)		4.1. Terpeny	21	
4.1.1. Monoterpeny	22	4.1.1.1. Seskviterpeny	25	
4.1.2. Seskviterpeny	25	4.1.2.1. Seskviterpenové laktony	25	

4.1.2.2.	Jiné seskviterpeny	29	4.6.4.	Chalkony	75
4.1.3.	Diterpeny	30	4.6.5.	Chinony	75
4.1.4.	Triterpeny	33	4.6.6.	Fenolové kyseliny	75
4.2.	Glykosidy	34	4.6.7.	Třísloviny	75
4.2.1.	Kyanogenní glykosidy	34	4.6.8.	Fenoly nezařazené v jiných kapitolách	76
4.2.2.	Glukosinoláty (thioglykosidy)	37	4.7.	Polyalkyny (polyyny, polyacetyleny) 76	
4.2.2.1.	Strumigenní glukosinoláty	37	4.8.	Lignany	78
4.2.2.2.	Jiné strumigeny	38	4.9.	Saponiny	79
4.2.3.	Antrachinonové glykosidy	38	4.9.1.	Triterpenové saponiny	80
4.2.3.1.	Hydroxyantrachinony	38	4.9.2.	Steroidní saponiny	81
4.2.3.2.	Jiné deriváty antracenu	40	4.10.	Kumariny	82
4.2.4.	Kardioaktivní glykosidy	40	4.10.1.	Fototoxické furanokumariny	82
4.3.	Alkaloidy	44	4.10.2.	Jiné kumariny	83
4.3.1.	Chinolizidinové alkaloidy	44	4.11.	Nitrosloučeniny a azoxysloučeniny 84	
4.3.2.	Piperidinové a pyridinové alkaloidy	45	4.12.	Fytoestrogeny	85
4.3.3.	Tropanové alkaloidy	47	4.13.	Další rostlinné jedovaté metabolity 86	
4.3.4.	Pyrolizidinové alkaloidy	48	4.13.1.	Sírné rostlinné metabolity	86
4.3.5.	Izochinolinové alkaloidy	51	4.13.2.	Kanabinoidy	87
4.3.5.1.	Alkaloidy vznikající z tyrosinu	51	4.13.3.	Různé sloučeniny	87
4.3.5.2.	Alkaloidy čeledi Amaryllidaceae	55	5. HOUBOVÉ TOXINY A JEDY	91	
4.3.5.3.	Monoterpenoidní izochinolinové alkaloidy	56		(Luděk Jahodář)	
4.3.6.	Indolové alkaloidy	56	5.1.	Úvod do toxikologie hub	109
4.3.6.1.	Indolizidinové alkaloidy	56	5.2.	Toxiny hub s mikrostélkou (hub vláknitých – mikromycet)	109
4.3.6.2.	Tryptaminy	57	5.2.1.	Námelové alkaloidy	111
4.3.6.3.	β-Karbolinové indolové alkaloidy	57	5.2.2.	Aflatoxiny	112
4.3.6.4.	Ergolinové alkaloidy	57	5.2.3.	Sterigmatocystin	114
4.3.6.5.	Monoterpenové indolové alkaloidy	58	5.2.4.	Trichothecey	114
4.3.6.6.	Bis(indolové) alkaloidy	60	5.2.5.	Zearalenony	116
4.3.6.7.	Jiné indolové alkaloidy	61	5.2.6.	Ochratoxiny	117
4.3.7.	Chinolinové alkaloidy	61	5.2.7.	Cyklopiazonová kyselina	117
4.3.8.	Imidazolové alkaloidy	62	5.2.8.	Patulin a další nízkomolekulární laktony	117
4.3.9.	Diterpenové alkaloidy	62	5.2.9.	Citrinin	118
4.3.9.1.	Alkaloidy čeledi Helleboraceae	62	5.2.10.	Rubratoxiny	118
4.3.9.2.	Jiné diterpenové alkaloidy	63	5.2.11.	Tremorgeny	118
4.3.10.	Steroidní alkaloidy	63	5.2.12.	Fumonisiný	119
4.3.11.	Alkaloidy různé struktury	65	5.2.13.	Cytochalasany	119
4.3.11.1.	Maytansinoidy	65	5.2.14.	Ribotoxiny	119
4.3.11.2.	Khataminy	65	5.2.15.	Další toxiny mikromycet	119
4.3.11.3.	Alkaloidy plavuní	65	5.3.	Jedy hub s makrostélkou – makromycet (hub tvořících makroskopickou plodnici)	120
4.3.11.4.	Chinazolinové alkaloidy	66	5.3.1.	Rozdělení otrav způsobených makromycetami	121
4.3.11.5.	Makrocyclické alkaloidy	66	5.3.2.	Chemická charakteristika a mechanismus působení jedů makromycet	122
4.3.11.6.	Sekurinega alkaloidy	66	5.3.2.1.	Cyklické peptidy (phalloides-syndrom)	122
4.4.	Toxické aminokyseliny a aminy	67	5.3.2.2.	Ibotenová kyselina a muscimol (pantherina-syndrom)	124
4.4.1.	Aminokyseliny	67			
4.4.2.	Aminy	69			
4.5.	Toxické proteiny	70			
4.5.1.	Lektiny (fytohemaglutininy)	70			
4.5.2.	Další peptidy a proteiny	72			
4.6.	Fenylpropany, fenoly a fenolové deriváty	72			
4.6.1.	Fenylpropany	72			
4.6.2.	Jednoduché fenoly	73			
4.6.3.	Ketony	74			

5.3.2.3.	Bipyridinové deriváty (orellanus-syndrom)	124	8.1.3.	Neurotoxická forma otravy koryši a měkkýši (brevetoxikóza)	162
5.3.2.4.	Methylhydrazinové deriváty (gyromitra-syndrom) a další N-N sloučeniny	124	8.1.4.	Průjmová forma otravy koryši a měkkýši	162
5.3.2.5.	Muskarin (muscarin-syndrom)	125	8.1.5.	Čtverzubcový typ otravy	162
5.3.2.6.	Koprin (coprinus-syndrom)	126	8.1.6.	Makrelový typ otravy	162
5.3.2.7.	Psilocin a psilocybin (psilocybin-syndrom)	126	8.1.7.	Ostatní typy ichtyosarkotoxismu	163
5.3.2.8.	Látky dráždivé trávicí ústrojí (gastroenterodyspeptický syndrom)	126	8.1.7.1.	Úhořový	163
5.3.2.9.	Houby potenciálně karcinogenní	130	8.1.7.2.	Halucinogenní (kefalinový)	163
5.3.2.10.	Houby způsobující alergickou odezvu	130	8.2.	Žahavci Cnidaria	163
5.3.2.11.	Další houbové jedy	131	8.2.1.	Medúzovci Scyphozoa, Cubozoa	163
5.3.3.	Poznámky k diagnostice otrav	131	8.2.2.	Ostatní medúzovci	164
5.3.4.	Klíčové kroky v terapii otrav	133	8.2.3.	Korálnatci Anthozoa	164
6.	TOXINY SINIC A ŘAS	137	8.3.	Pásnice Nemertini	165
	(Luděk Jahodář)		8.4.	Měkkýši Mollusca	165
6.1.	Úvod do toxikologie sinic a řas	137	8.5.	Členovci Arthropoda	166
6.2.	Toxiny sinic a řas podle chemické struktury	138	8.5.1.	Pavouci Araneida	166
6.2.1.	Skupina purinových derivátů	138	8.5.1.1.	Pavouci rodu <i>Argiope</i>	166
6.2.2.	Polyterové cyklické sloučeniny ...	139	8.5.1.2.	Pavouci rodu <i>Atrax</i> a <i>Hadronyche</i>	166
6.2.3.	Makrolidy	141	8.5.1.3.	Pavouci rodu <i>Latrodectus</i>	167
6.2.4.	Acyklické polyketidy	141	8.5.1.4.	Pavouci rodu <i>Loxosceles</i>	167
6.2.5.	Deriváty cyklických polynenasycených mastných kyselin	142	8.5.2.	Štírci Pseudoscorpiones a štíři Scorpiones	168
6.2.6.	Peptidy	142	8.5.3.	Roztoči Acarina, Acari, klíšata Ixodidae	169
6.2.7.	Další toxické sloučeniny	144	8.5.4.	Hmyz Insecta	169
7.	BAKTERIÁLNÍ TOXINY	147	8.5.4.1.	Včely Apoidea, vosy, sršně (čeled Vespidae), mravenci Formicoidea	169
	(Vladimír Měrka)		8.5.4.2.	Brouci čeledi majkovitých Meloidae	170
7.1.	Úvod	147	8.6.	Ostnokožci Echinodermata	170
7.2.	Stafylokokový enterotoxin B	147	8.7.	Strunatci Chordata	171
7.3.	Difterický toxin	148	8.7.1.	Paryby Chondrichytes, ryby Osteichytes	171
7.4.	Klostridiové toxiny	150	8.7.2.	Obojživelníci Amphibia	173
7.5.	Botulotoxin	153	8.7.3.	Plazi Reptilia	174
7.6.	Tetanospasmin	155	8.7.3.1.	Hadi Squamata, Serpentes	174
7.7.	Shigatoxiny	157	8.7.3.2.	Ještěři Sauria, korovcovití Helodermatidae	178
8.	INTOXIKACE ZPŮSOBENÉ SUCHOZEMSKÝMI A MOŘSKÝMI ŽIVOČICHY	161	8.7.3.3.	Želvy Testudinata, Chelonia	178
	(Vratislav Hrdina, Radomír Hrdina, Zdeněk Martinec)		8.8.	Možnosti využití živočišných toxinů a jejich složek v praxi	179
8.1.	Bičíkovci	161	8.9.	Abecední seznam jedů, toxinů a jejich složek	179
8.1.1.	Ciguaterový typ otravy (ciguatoxismus)	161	9.	ZÁSADY LÉČBY AKUTNÍCH INTOXIKACÍ ZPŮSOBENÝCH PŘÍRODNÍMI TOXINY	237
8.1.2.	Paralytická forma otravy koryši a měkkýši	162		(Vratislav Hrdina, Radomír Hrdina)	
9.1.	Úvod	237	9.1.	Úvod	237
9.2.	Léčebná péče při akutních intoxikacích	237	9.2.	Léčebná péče při akutních intoxikacích	237
9.3.	Základní opatření	238	9.3.	Základní opatření	238
9.4.	Eliminace toxické látky z organismu	238	9.4.	Eliminace toxické látky z organismu	238

9.4.1.	Odstranění toxické látky před její absorpcí	239
9.4.1.1.	Výplach (laváž) žaludku	239
9.4.1.2.	Indukované zvracení	239
9.4.1.3.	Projímadla a klyzma (klystýr)	239
9.5.	Opatření k urychlení eliminace toxické látky	239
9.6.	Metody extrakorporální eliminace toxické látky z organismu	240
9.6.1.	Peritoneální dialýza	240
9.6.2.	Hemodialýza	240
9.6.3.	Hemoperfuze	240
9.6.4.	Indikace k extrakorporálnímu odstraňování toxických látek	241
9.6.5.	Výměnná krevní transfuze a plazmaferéza (náhrada plazmy)	241
9.6.6.	Speciální metody	241
9.7.	Opatření symptomatická	241

DŮLEŽITÉ ADRESY A TELEFONNÍ ČÍSLA PRACOVÍŤ POSKYTUJÍCÍCH ODBORNOU POMOC PŘI INTOXIKACÍCH	243
INFORMACE O FARMACEUTICKÝCH PŘÍPRAVKÁCH	243
REDAKČNÍ POZNÁMKA	244
SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ	245
ZKRATKY	247
REJSTŘÍK	251